

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

Nummer 73

Peter Meijer

Ganzenproblematiek

Eens waren de ganzen vogels die onze bescherming genoten. Dat is helaas al lang niet meer zo. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) belegde een bijeenkomst voor natuurbeheerders. Er is voor deze groep een speciale website: <http://www.beheerdersnetwerken.nl>. Daarop is de uitnodiging voor de bijeenkomst te vinden en daarin staat: 'Er is momenteel veel aandacht voor ganzen in ons land. Vooral de fors groeiende aantallen overzomerende Grauwe Ganzen geven aanleiding tot discussie. Vanuit terreinbeherende organisaties klinken bijvoorbeeld geluiden over negatieve effecten van ganzen op de weidevogelstand. Er vindt onder andere onderzoek plaats naar de effecten van overwinterende ganzen op weidevogels en naar de effecten van groepen overnachtende ganzen op de waterkwaliteit in voedselarme vennen. Vanuit de maatschappij wordt emotioneel gereageerd op vangacties op Texel. De vraag is wat de aanwezigheid van grote aantallen ganzen betekent voor de natuur en het bereiken van bepaalde natuurdoelstellingen. Welke problemen ondervinden beheerders nu werkelijk en op welke schaal (ernst van het probleem, lokaal/regionaal)? Doel van de bijeenkomst is om samen met beheerders, waterschappers, beleidsambtenaren en medewerkers van terreinbeherende organisaties te inventariseren: wat gewenste en ongewenste effecten zijn van de aanwezigheid van ganzen; hoe het ganzenbeleid in de praktijk werkt; hoe beheerders in hun beheer inspelen op de aanwezigheid van grote aantallen ganzen (aandachtspunten voor beheermaatregelen); welke vragen en knelpunten beheerders willen voorleggen aan onderzoek en beleid. Het gaat om zowel de zomerganzen als de winter-

ganzen. Deze bijeenkomst is vooral bedoeld om ervaringen en signalen uit de praktijk door te geven aan onderzoek en beleid. Aan het eind van de middag wordt een overzicht gemaakt van knelpunten, kennislacunes, onderzoeksvragen en beleidssignalen.'

Wat dit nu betekent voor de ganzen, merken wij wel in 2009.

Jan-Hein van Steenis mailt naar aanleiding van bovenstaande: 'Ganzen slapen ook op de Strabrechtse Heide, op restanten negentiende-eeuws landschap zoals het Beuven en het Grafven – een klein stukje vliegen van de met varkensstallen, maïsakkers en raaigrasmonocultuur verfraaide peelontginningen. Deze vennen zijn een aantal jaar terug voor ongetwijfeld veel geld leeggehaald om ultra zeldzaamheden zoals Waterlobelia, Kruidende Moerasweegbree en Klein Glidkruid te behouden. 's Zomers zitten die vennen vol Kokmeeuwen, maar het eierschudden bleek helaas niet zo goed voor Geoorde Futen te zijn. De ook op de heide aanwezige verfoede zomerganzen (Grauwe, Canadese en hybride) vliegen zelden verder dan een kilometer de hei af – dus dat probleem is met een iets grotere buffer rondom de heide prima op te lossen. Intussen zijn de stuifzandgebieden met mos dichtgegroeid, de beekdalen een zee van brandnetels en de bossen en heiden vergeven van de bramen en de Rankende

Geoorde Futen. Illustratie: Bram Rijkssen.

Helmbloem – en daarvan kunnen de ganzen de schuld niet krijgen... Zou iemand dat in Nijkerk hebben durven zeggen?’

Norman van Swelm reageert op een deel van bovenstaande: ‘De Geoorde Futen hebben er niets mee te maken. Kokmeeuwen werden zeer intensief uit de vennen geweerd zonder dat dit enig resultaat opleverde. De vennen verzuurden in hoog tempo onder invloed van de uitstoot van de bio-industrie totdat een heldere geest zich realiseerde dat de meeuwen gratis kalk aan de vennen toevoegden, iets waarvoor in de Scandinavische landen grote sommen moesten worden betaald teneinde de verzuring in de meren enigszins te neutraliseren! Het beheren van de natuur is een uiterst gecompliceerde affaire en keer op keer blijkt dat de natuur het zelf beter kan dan wie ook.’

Kleine Zwanen in Vlaanderen

Norman van Swelm wijst ons op een goede actie van onze Vlaamse bureu: ‘Een grote groep Kleine Zwanen streek eind november 2008 neer op een akker in Sint-Laureins. Dit meldt het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen. Geen bijzonder nieuws, ware het niet dat op het veld in kwestie suikerbietresten zijn blijven liggen die door de boer bewust niet ondergeploegd werden met de bedoeling om Kleine Zwanen aan te trekken. Deze vogels eten graag suikerbietresten die achterblijven op de akkers. De provincie wil nog meer boeren aanzetten tot natuurlijk landbouwbeheer. In ruil voor een vergoeding werden in de regio van Sint-Laureins drie landbouwers bereid gevonden het omploegen van hun akkers uit te stellen tot na Nieuwjaar. Dan trekken de neergestreken vogels weer verder. De Kleine Zwaan maakt jaarlijks een tussenstop in het

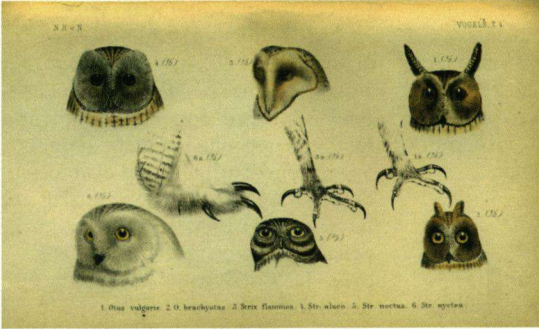
Kleine Zwanen eten graag suikerbietresten die achterblijven op akkers. Foto: Eelke Schoppers.

krekengebied. Meestal blijven de vogels enkele weken in het Meetjesland tijdens hun trektocht van de toendra van West-Siberië en Noord-Rusland naar zuidelijker gelegen gebieden.’

Alexander Vercamer, de gedupeerde voor – onder andere – landbouw en platteland in de provincie Oost-Vlaanderen, wijst erop dat er op wereldschaal nog slechts 20.000 à 30.000 Kleine Zwanen zijn. ‘Voor de instandhouding van deze imposante vogelsoort heeft de provincie Vlaanderen vanuit Europa een belangrijke verantwoordelijkheid toegewezen gekregen. Daarom hebben we nieuwe initiatieven genomen voor het behoud en de verbetering van de natuurkwaliteit in het agrarisch landschap. De landbouw draagt immers in belangrijke mate bij tot de instandhouding van vele soorten fauna en flora.’ De provincie is nog op zoek naar geïnteresseerde boeren of tuinders om mee te werken rond natuurlijk landbouwbeheer. Dat kan door het aanleggen van een veld met bijvoorbeeld blijvende of bloeiende graanranden, bloeiende overhoekjes, ecologisch oeverbeheer, enzovoort.

Zoeken in boeken

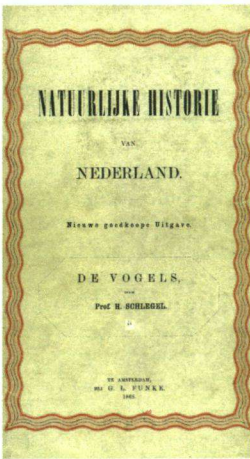
Steeds vaker is het mogelijk om in boeken te zoeken op het internet. Of dit het eind van het boek betekent, weet ik niet. Wel is het erg handig om voor specifieke zaken iets op te kunnen zoeken. Neem ‘De Vogels van Nederland’ door Hermann Schlegel. Als u nieuwsgierig bent naar hetgeen hij in dit boek te melden heeft, kunt u in een bibliotheek het boek raadplegen. Het is maar de vraag of uw bibliotheek dit boek heeft en als dat zo is of het aan u mag worden uitgeleend. In de bibliotheek van de Nederlandse Ornithologische (NOU) in Artis zal het boek wel staan. Voor Amsterdammers geen probleem, maar als je

Een bladzijde uit 'De Vogels' van Schlegel. Fig. 1 en 1a (rechts boven): kop en poot van een volwassen Ransull; Fig. 2: kop Velduil; Fig. 3 en 3a: kop en poot van een Velduil; Fig. 4: kop Boschuil (Bosuul); Fig. 5: Steenuil; Fig. 6 en 6a: kop en poot van Sneeuwuil. Meer afbeeldingen uit deze historische uitgave zijn te vinden op: http://www.pbase.com/eriksanders/the_schlegel. Bron: E. Sanders.

Prof. Hermann Schlegel, Altenburg (Thüringen), 10 juni 1804 - Leiden, 17 januari 1884, was een Duits bioloog die ook jarenlang in Leiden werkte. In 1858 werd hij daar aangesteld als directeur van het Natuurhistorisch Museum. Bron foto: Wikipedia.

Titelpagina van het deel 'De Vogels' uit 'De Natuurlijke Historie van Nederland' van Prof. H. Schlegel uit 1865. Bron: E. Sanders.

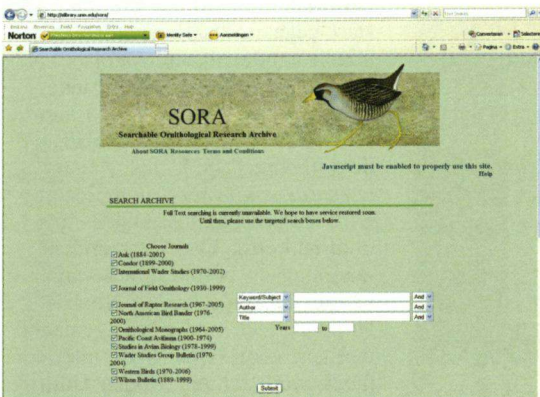
van ver komt, is dat wel lastig. Google heeft inmiddels een zoekmogelijkheid naar boeken: <http://www.books.google.nl>.

Als u het boek dat Schlegel schreef, zoekt, dan typt u de titel of naam van de auteur in. http://books.google.nl/books?id=bRAAAAAQAAJ&printsec=titlepage&source=gbs_summary_r&cad=#PPA2,M1. Deze link zorgt ervoor dat u er direct komt. Het boek is in pdf-formaat en kan ook op de computer

opgeslagen worden. Erik Sanders heeft delen van Schlegel op zijn website: http://www.pbase.com/eriksanders/the_schlegel. Zoek en geniet.

Michel Klemann wijst op de website: <http://www.archive.org>. Met het zoekwoord vogels vindt u dan het een en ander. Met <http://www.archive.org/search.php?query=birds> veel meer. Opnieuw een geweldige mogelijkheid voor ons allen om kennis te nemen van zaken.

Ruud Vlek wees ons op deze zoekmogelijkheid. Het plaatje van het afgebeelde boek komt uit de: Radcliffe Library in Oxford. Klaas van Dijk vult aan dat artikelen uit het Wader Study Group Bulletin nu ook online staan <http://elibrary.unm.edu/sora/>. Ook artikelen uit 'Auk' en nog twaalf tijdschriften zijn hier online te vinden.

De website van de Searchable Ornithological Research Archive (SORA) geeft onder andere toegang tot de Wader Studies Group Bulletins, maar ook tot verscheidenen andere ornithologische bronnen.

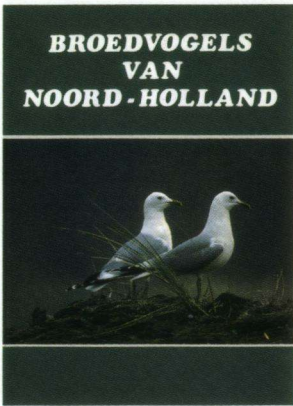
Limosa online

Het is een goede zaak dat de artikelen die in Limosa zijn verschenen, te vinden zijn op de URL: <http://nou.natuurinfo.nl/>

website/limosa/limosa_search_year.php. In mijn functie van voorzitter van de Club van Nederlandse Vogelkundigen ben ik hier natuurlijk zeer gelukkig mee. Dat geldt ook voor het zoeken naar gegevens uit het verleden van de club en van de artikelen die in Limosa zijn verschenen. U dient wel lid te zijn om toegang te krijgen tot de documenten.

Vogelwerkgroepen

Er zijn veel vogelwerkgroepen. De lijst met groepen die regelmatig in *het Vogeljaar* verschijnt, is niet onuitputtelijk. Al die vogelwerkgroepen hebben natuurlijk hun eigen cultuur en aandachtspunten. Toch is het goed dat er samenwerking is binnen landelijke en provinciale organisaties. In

Noord-Holland is er al vanaf eind 1980 een samenwerkingsverband. Op 31 december 1980 passeerde hiertoe een akte bij een notaris in Amsterdam. Vanaf dat moment was de Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN) een feit. Eén van de belangrijkste initiatieven was te komen

De uitgave 'Broedvogels in Noord-Holland', een uitgave van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN), verscheen in 1990. Sinds enige tijd wordt er in de provincie weer hard gewerkt aan de realisatie van opvolger van deze avifauna. Het nieuwe boek zal eind 2010 verschijnen. De SVN bestaat dan dertig jaar.

Voor informatie over de de nieuwe avifauna van Noord-Holland die in voorbereiding is, kunt u terecht op de website van de SVN. U kunt u daar ook opgeven voor het sponsoren van deze uitgave door in te tekenen voor uw favoriete vogelsoort.

tot een broedvogelboek voor Noord-Holland. Dit boek verscheen in 1990.

In 2010 is het dertig jaar geleden dat SVN werd opgericht en twintig jaar geleden dat het Broedvogels van Noord-Holland verscheen. Op de Noord-Hollandse Natuurdag in december 2010 wil de Stichting een actueel overzicht publiceren over de broedvogels in deze provincie. Noord-Hollandse vogelwerkgroepen zijn al weer enkele jaren bezig met het inventariseren van de broedvogels. De gegevens van Sovon worden natuurlijk ook verwerkt. Kees Scharringa is de motor vanuit Landschap Noord-Holland. Wim Ruitenbeek en Piet Zomerdijk vormen met Kees Scharringa de eindredactie. Die vormden zij ook in 1990.

Wie wil kan de uitgaaf van het boek sponsoren. Dat kan bijvoorbeeld door één vogelsoort aan te klikken op het sponsorformulier op de website: <http://www.vogelwerkgroepennh.nl/sponsoring.php>. Wie het eerst komt, het eerst maalt. Het sponsorbedrag wordt geïnd door Landschap Noord-Holland.

Websites van organisaties

Nadat het blad 'de Graspieper' was opgeheven (zie ook: <http://www.vogelwerkgroepennh.nl>) is het blad 'tussen Duin en Dijk' van start gegaan. Daarin wordt niet alleen aandacht aan vogels besteed, maar ook andere onderdelen van de natuur komen aan de orde. Het is een prachtig blad. Op de website: <http://www.tussenduinenindijk.nl> lezen wij: 'Tussen Duin & Dijk is een onafhankelijk blad over onderzoek aan en bescherming van natuur en landschap in Noord-Holland. Het blad wordt gemaakt door en voor vrijwilligers met een passie voor natuur. Tussen Duin & Dijk wordt uitgegeven door de Provinciale Organisatie voor Flora en Fauna (POFF) en verschijnt

viermaal per jaar'. Op de website vindt u ook de inhoudsopgave van dit blad. Fraaie uitvoering en interessante artikelen zorgen voor veel leesplezier.

Vernieuwde websites

De website van Trektellen.nl is aangepast.

Kijk op: <http://www.trektellen.nl/trektelling.asp?telpost=429&site=0&land=1&taal=1&datum=20090301>. Er zijn nu meer mogelijkheden voor diegenen die gebruikmaken van deze website.

De vogelgeluiden website van Xeno heeft een aanvulling. Kijk op: <http://www.xeno-canto.org/europe>.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren dan kunt u mij bellen of schrijven. Mijn website vindt u op: <http://www.petercmeijer.nl>. Hier vindt u een link naar *het Vogeljaar* en de genoemde links uit de rubriek 'Vogels kijken langs De Digitale Snelweg'. Ook de websites van vogelaars en vogelorganisaties kunt u hier vinden

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer, (0227) 50 35 59, e-mail: digitalesnelweg@petercmeijer.nl.